

Sposób w jaki żyjemy, mieszkamy, czy też miejsce w którym żyjemy mówi wiele o nas samych. Co i gdzie robimy określa to kim jesteśmy i jak wygląda społeczeństwo, w którym żyjemy. Możemy być przekonani, że sposób w jaki mieszkamy znacząco różni się od tego w jaki mieszkali i jak zachowywali się nasi rodzice i dziadkowie. Badania w tym kierunku pozwalają określić strukturę naszego społeczeństwa. Ale co jeśli już wszyscy umrzemy i nie pozostanie po nas ślad? Czy archeolodzy będą w stanie określić gdzie wykonywano w przeszłości domowe czynności, albo też jak wyglądało życie domostwa? Na szczęście odpowiedź brzmi – tak. Nawet jeśli ludzi w przeszłości sprząтали po sobie wszystkie pozostałości, ślady ich działań są dosłownie wdeptane w podłogi.

W prezentowanym studium podejmę się próby odpowiedzi na pytanie w jaki sposób zmieniły się relacje rodzinne, religia czy tożsamość grupowa w Starej Dongoli w Sudanie po upadku chrześcijańskiego królestwa Makurii, kiedy to miasto zostało stolicą islamskiego lokalnego Królestwa Dongoli. Stara Dongola położona jest na prawym brzegu Nilu, w połowie drogi pomiędzy trzecią, a czwartą kataraktą Nilową. Była stolicą królestwa Makurii od V do XIV wieku. Pomimo tego, że zmiany polityczne są stosunkowo dobrze udokumentowane w źródłach pisanych, zmiany społeczeństwie nubijskim pozostają w znacznej mierze niewiadomą.

Sposób w jaki archeologia może odpowiedzieć na pytanie odnośnie zmian w jaki społeczeństwo miasta zmieniło się w tym kluczowym dla jego historii momencie. Domy odkryte w Starej Dongoli mają kształt kompleksów domów otoczonych murem i skupionych wokół wspólnego dziedzińca. Jednolitość wyposażenia budynków sugeruje, że każdy z nich był osobnym domem zamieszkanym przez podstawową jednostkę rodzinną, część rozszerzonej rodziny zamieszkującej cały kompleks. Ogólny brak artefaktów odkrywanych na miejscu ich użytkowania oraz jednolitość wyposażenia domów powoduje, że rekonstrukcja obszarów domowej aktywności jest niełatwa.

Analizy chemiczne są skutecznym narzędziem do interpretacji danych archeologicznych. Ludzkie aktywności pozostawiają bowiem wykrywalne i identyfikowalne ślady odcisnięte na powierzchni podłóg. Analizy geochemiczne, a przede wszystkim analiza składu pierwiastkowego, jest stosowana w archeologii od dłuższego czasu. Do najbardziej popularnych analiz należy analiza koncentracji fosforu, który wiąże się między innymi z obecnością odpadów, paleniskami czy latrynami, z kolei inne pierwiastki mogą wskazywać na czynności takie jak mielenie ziarna, gotowanie, czy występowanie zwierząt domowych.

Jak tylko uda nam się dowiedzieć jak mieszkańcy Dongoli zamieszkiwali swoje domy, będziemy gotowi odpowiedzieć na pytanie dotyczące ich codziennego życia. Mianowicie, kto z kim gotował, czy goście mieli dostęp do rodzinnej przestrzeni, jak często mężczyźni mogli w ogóle widzieć kobiety w domu, czy sąsiedzi wykonywali wspólnie swoje codzienne obowiązki? To wszystko złoży się na obraz społeczeństwa zamieszkującego to afrykańskie miasto przez ponad czterysta lat, od XIV do XVII w. Ponadto, jeśli uda się wysledzić zmianę w czasie, będzie można określić w jakim zakresie zmiany społeczne towarzyszyły rozprzestrzenianiu się islamu oraz upadkowi królestwa Makurii.